

ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
Стара Загора
Стопански факултет

Вх. №: 1165
Дата: 03.07.2023

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Албена Вуцова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Относно: научните трудове на доц. д-р Дарина Георгиева Заимова за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „ професор ” по Икономика и управление (Икономика и бизнес предприемачество), област на висше образование ,3, Социални , стопански и правни науки, професионално направление, 3.8. Икономика, за нуждите на катедра „Индустриален бизнес и предприемачество „ обявен в ДВ, бр. 52/16.06.2023 г.

Основание за рецензията: Заповед РД3133/19.09.2023 г. на Ректора на Тракийски университет и разпоредбата на чл. 29 на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

1. Кратко представяне на кандидата

Доц. д-р Дарина Заимова е бакалавър от Икономически университет – Варна и магистър по бизнес администрация на същия университет (2004 г.). През 2009 г. защитава докторска дисертация в областта на икономика и управление (селско стопанство).

През 2013 година заема академична длъжност доцент в Тракийски университет, Стопански факултет.

Чете дисциплини по „Иновации и иновационни политики“; „Интелектуална собственост“; „Организация на социални предприятия“; „Планиране и прогнозиране на УРР“; „Планиране на устойчиво развитие“; „Социална динамика на предприемачеството“; „Управление на предприемаческата среда“; „Лидерство и КСО“; „Социално предприемачество“; „Бизнес модели в социалната сфера“; „Бизнес планиране“; „Управление на качеството“.

Има много добра експертиза в сферата на планиране и прогнозиране на предприемачеството. Заемала е и заема последователно управленски позиции в управлението на университета.

Има участие в различно мащабни международни проекти. Била е ръководител на 6 дипломанта и един докторант.

Член е на различни на редакционни колегии на три международни списания; управляващи структури, има участия в научни форуми. Участва в различни консултативни съвети.

Ръководи успешно богата палитра от национални и международни проекти (4 международни проекта, финансирани по Erasmus+ KA2 Strategic Partnerships, Marie Curie IAPP, FP7-PEOPLE-2013-IAPP, Horizon Booster Results); един национален проект (Програма "Политики за младежта в сферата на околната среда"), координатор е на една национална научна програма и участник в 9 международни проекта и в 4 национални проекта.

2. Обща характеристика на трудовете на кандидата

Доц. Дарина Заимова има една монография; 14 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни; 14 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове; 7 публикувани глави от колективни монографии.

За целите на настоящия конкурс са представени 26 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, 2 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране, 5 цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране.

Кандидатът има и едно учебно помагало „Интелектуална собственост „

По отношение на статиите в съавторство, са представени коректно всички съавтори. Предполагам, че се следва правилото „равен принос, като общият брой точки се разделя на броя на съавторите ($/n$)“. Бих препоръчала да имаме информация какъв е подходът в случая .

Представените за участие в конкурса публикации не повтарят тези за придобиване на академичната длъжност „доцент“. С тези трудове кандидатът отговаря на минималните национални изисквания.

Доколкото съм запозната с политиката на част от изданията приемам че, в представените за конкурса публикации не се открива плагиатство и разбира се разчитам на респектиране на академичната етика от страна на кандидата.

Монографията „Биоикономика и устойчиво развитие“, Изд. Дъга +, ISBN 978-619-7251-44-9, 248 стр., 2023г. разглежда развитие на концепцията за биоикономика, устойчивото развитие и предизвикателства пред био-базирания бизнес, екологична оценка на продукти и услуги, теория на заинтересованите страни и анализ на социалните мрежи, приложени към проблемите на околната среда, биоикономика и устойчивост в регионална перспектива, хранително-вкусова промишленост и нейната роля в биоикономиката на регионите, корпоративна социална отговорност и екологични въпроси, биоикономика и пазар на труда, зелени финансови инструменти. Тези направления са разработени в контекста на глобалните демографски промени със съответните последици .

Статията “Innovative rural development through networks and partnerships”, *Trakia Journal of Sciences*, ISSN 1313-7069 (print), ISSN 1313-3551 (online), Vol. 13, Suppl. 1, pp 282-293, 2015, Copyright © 2015 Trakia University, doi:10.15547/tjs.2015.s.01.048, е посветена върху концептуализацията на ефективен модел за местно развитие, позволяващ по-ефективна организация и взаимодействие на ресурсите на общността и държавната подкрепа. Анализирани са ред представителни инициативи за иновации и иновативни решения, възникнали на регионално ниво. Изведено е значението на развити мрежи, включващи местни общини, организации с печалба, както и организации с нестопанска цел и кооперации, които изрично са насочени към благополучието на общността и регионалната идентификация.

Статията "Social responsible business model in Bulgaria: practices at regional and local level." *Trakia journal of sciences* 11, no. 1 (2013): 486- 492. изследва необходимостта от нова платформа за подкрепа на устойчиви бизнес практики чрез интегриране на КСО и напредък на социалните иновации във всички бизнес функции. Като водеща цел е изведен приносът на бизнеса към изграждането на интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика чрез възприемане на ценностите на клиентите, прозрачност, иновативен дух и почтеност.

Статията "Resilience of cooperative entrepreneurial model in time of crisis." *Trakia journal of sciences* 11, no. 1 (2013): 516-522.1 . представя разбирането и насърчаването на характеристиките и факторите, които определят успеха на кооперацията и разкрива кооперативния модел като важен инструмент за развитие и стабилност на общността в България. Подчертава се фактът, че възникването на кооперативни предприятия в различни сектори – селско стопанство, здравеопазване, финансови услуги и др., показва тяхната гъвкавост и адаптивност към променящата се среда и особено по време на криза, като техните дейности са инициирани от стратегията Европа 2020 за интелигентен, приобщаващ и устойчив растеж.

Статията " Экономика пољопривреде" 62, no. 1 (2015), 73-93. разглежда развитието на клъстерите и тяхната специфика за селските райони. Клъстерите често се възприемат не само като модели за икономически трансакции и икономически резултати, но и като социални системи и мултидисциплинарни екологични двигатели за промяна. Те се проявяват в сходни степени и предоставят общ модел в различни региони и държави. Коментирани са различията на модели в стари и нови страни членки и степен на обхват.

Статията "Determinants and directions of the transition from traditional to sustainable agriculture: The Bulgarian case" in *CBU International Conference Proceedings*, vol. 7, pp. 75-80, 2019, представя методическа рамка, включваща насоките на прехода и индикаторите, по които той може да бъде оценен. Направена е оценка на преминаването от количество към качество на продукцията, към устойчивост на селското стопанство, към нови бизнес модели, базирани на многофункционалност. Констатирано е, че промените в българското земеделие не могат да бъдат оценени еднозначно, а преходът към устойчивост е придружен от продължаваща механизация и дигитализация на технологичните процеси.

Статията "Transition and Agricultural Cooperatives In Bulgaria" in *CBU International Conference Proceedings*, vol. 5, pp. 499-507, 2017, идентифицира, анализира и оценява причините за икономическите и социални промени в развитието на земеделските кооперации в България през последните две десетилетия.

Статията "Performance evaluation for social enterprises in Bulgaria." In *AIP Conference Proceedings*, vol. 2186, no. 1, p. 110011. AIP Publishing LLC, 2019. оценява ефективността на четири вида социални предприятия в България - юридически лица с нестопанска цел, кооперации за хора с увреждания, специализирани предприятия за хора с увреждания и други социални предприятия (културни центрове – читалища)

Статията "Efficiency analysis of agricultural cooperatives in trentino-alto adige." *Economic Studies* 27, no. 4, 2018 е опит да се оцени колективната организация на селскостопанското производство, като фактор, който насърчава ефективността (намалени транзакционни разходи; синергии от допълващи се дейности; и подобро управление и координация и т.н.).

Статията "Game development software tools in higher educational institutions: experience of ukraine, turkey and bulgaria." *Information Technologies and Learning Tools* 78, no. 4 , 2020: 90-104 прави анализ на софтуерните инструменти за разработване на игри във висшите учебни заведения в Украйна (Държавен педагогически университет "Переяслав- Хмелницки Григорий Сковорода"); Турция (Университет "Кахраманмарас

Сутчу Имам") и България (Тракийски университет). Демонстрирани са резултатите от изследванията, проведени от преподаватели и студенти от тези университети.

Статията "Networking Tools in Virtual Exchange for Cooperation at Universities in Bulgaria and Ukraine." *Information Technologies and Learning Tools* 76, no. 2 (2020): 187-197. представя резултатите от изследване на инструментите за сътрудничество в рамките на проект за виртуален обмен между Държавния педагогически университет "Переяслав-Хмелницки Григорий Сковорода" (Украйна) и Тракийския университет (България), като се описва и специализиран курс за виртуален обмен, свързан с психология на енергийната ефективност за бъдещи предприемачи и индустриални работници

Статията „Agro-energy: growth potential of the green industry", *Trakia Journal of Sciences*, No 3, pp 175-180, 2022, Copyright © 2022 Trakia University, разглежда процесите на преход, който резултира в изцяло нов начин на задоволяване на обществените потребности, пречупен през призмата на стратегия за климата и преходът към декарбонизирана икономика и респектиращ принципите на екологичната зависимост и екологичното въздействие.

Статията "Agribusiness Networks in Bulgaria– Design and Creative Problem-Solving." *Economics of Agriculture* 64, no. 2 (2017): 437-450 представя обща рамка за оценка на различните форми на мрежови структури в селскостопанския сектор и определя техния капацитет за противодействие на пазарните ограничения и възползване от възможностите на развитието на агробизнеса. Методологическата рамка се основава на икономиката на транзакционните разходи и концепцията за 4С.

Статията "Influence of Ovarian Status and Steroid Hormone Concentration on Day of Timed Artificial Insemination (TAI) on the Reproductive Performance of Dairy Cows Inseminated with Sexed Semen." *Animals* 13, no. 5 (2023): 896. оценява влиянието на състоянието на яйчниците и концентрацията на стероидни хормони в деня на ТАІ върху репродуктивните показатели на млечни крави, подложени на лечение за синхронизиране на еструса и на изкуствено осеменяване по време със сексирана сперма.

Докладът „ Bioeconomy for sustainable development and well-being, *Trakia Journal of Sciences*, No 2, pp 173-177, 2023 Copyright © 2023 Trakia University, Available online at: <http://www.uni-sz.bg>, ISSN 1313-3551 (online) doi:10.15547/tjs.2023.02.016 разглежда възникващите предизвикателства и напредъка в прехода към устойчивост, който изисква фундаментална промяна в индустрията, образованието и науката, институциите и обществото.

Статията “Establishment of innovative rural institutions: challenges, problems and good practices”, *Proceedings from “National agrarian sector – element of the European agricultural regions in Strategy EUROPE- 2020”*, 6th -7th November 2014, Svishtov, Bulgaria е посветена на идентифицирането на проблемите и предизвикателствата в селските райони, обновяване на институционалния и административния потенциал и ускоряване процеса на интелигентно, устойчиво и приобщаващо развитие на селските райони.

Докладът “Innovative development of agribusiness and rural areas – network structures and partnerships”, *Proceedings from “National agrarian sector – element of the European agricultural regions in Strategy EUROPE-2020”*, 6th - 7th November 2014,

Svishtov, Bulgaria представя основните типове мрежови структури и партньорства и да се оценят техните възможности за иновативно регионално развитие.

Статията "Reviving co-op tradition in the post-socialist Balkan countries (Case of Bulgaria and Serbia)", Selected papers on "Cooperativism in the 21st Century Europe", ISBN: 978-954-305-398-8 анализира кооперативното движение като ключов фактор, който натрупва капацитет и потенциал да допринесе за развитието на различни сектори, подпомага икономическия растеж и социалното благосъстояние. Разглеждат се най-обещаващите регулаторни механизми и финансови преференции за стимулиране на кооперативното действие, възможните начини за трансформиране на кооперативния сектор в посткомунистическите страни в нова, динамична и основана на конкуренцията структура.

Статията "Rural areas and innovation – The collaborative action and potential of academia and business to strengthen cooperative development across Europe", Selected papers on "Cooperativism in the 21st Century Europe", ISBN: 978-954-305-398-8 има за цел да подчертае първоначалните резултати от проучване, което картографира ключовите регионални участници и което представя многоликата среда на селските райони в Европа.

Статията „Towards greening – benefits and challenges of the green revolution, Journal of Intelligent Animal Husbandry, ISSN: 2815-4193 прави преглед на основните въздействия върху околната среда, повлияни от прилагането на биоикономиката и устойчивото земеделие. Внимание е отделено и на Зелената програма на ЕС и влиянието на нейните последици върху качеството и ефективността на образованието и науката, нивото на предприемачество, адаптивността на пазара.

Докладът „Policies for increasing the share of biomass in energy production, International conference on Technics, Technologies and Education ICTTE 2019, ISSN 1314-9474, ISSN 2603-445X (online), page 274-280 анализира потенциалните възможности за прилагане на европейските директиви за увеличаване на използването на биоенергийни ресурси в областта на производството на енергия. Анализирани са също състоянието на българския енергиен сектор; действащата нормативна уредба за стимулиране използването на възобновяеми енергийни източници, в частност биомаса за производство на енергия. Формулирани са изводи за необходимите мерки за бъдещото развитие на сектора.

Статията "Cooperative business in bulgaria." устойчиво развитие и социална сигурност на заетите в аграрния сектор: 85.

http://oldweb.ltu.bg/jmsd/files/volumes/msd_41.pdf#page=85

разглежда кооперативната форма като начин на осъществяване на стопанска дейност, както и като обособен тип институционално споразумение, което съществува в рамките на икономическата система редом с останалите организации.

Статията "Модели и подходи за оценка на биоикономическото развитие." - <https://www.ceeol.com/search/chapter-detail?id=1046971>, в сборник доклади от научно-практическа конференция с международно участие „Иновативно развитие на агрария бизнес и селските райони“, УНСС, к-ра „Икономика на природните ресурси“, Издателски комплекс – УНСС, ISBN 978-619-232-477-3, стр.210-217 прави преглед на

съществуващите подходи и възможностите им да допринесат за биоикономическия анализ.

Статията "The third sector importance: General perspectives and analysis for Bulgaria", CIRIEC WP13/01, ISSN: 2070-8289 прави оценка на значението, състоянието и развитието на третия сектор в България. Дискутирани са теоретичните основи и специфичните характеристики на сектора, които го отличават и определят като успешен начин, чрез който се разглеждат социални проблеми и се предлагат подходящи решения. Разгледани са икономическата криза в България и нейното социално въздействие и е поставен акцент върху това как организациите от третия сектор за да се преодолеят ключови обществени проблеми, възникнали през последните години.

Докладът „Еко-предприемачеството в перспективата на новата обща селскостопанска политика „, <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1045330> разглежда важни аспекти в условията на ОСП и бъдещите предизвикателства пред земеделските производители.

Статията "Organic farming in Bulgaria: some recent evidence and contribution." In International Scientific Meeting, Sustainable Agriculture and Rural Development in Terms of the Republic of Serbia. Strategic Goals Realization within the Danube Region, Preservation of Rural Values. Thematic Proceedings, December 6-8, 2012 Tara, Serbia, pp. 276-292. Institute of Agricultural Economics, 2013 си поставя задача да анализира биологичното земеделие в страната, следвайки последните тенденции в правната рамка и условията на производство. Като се има предвид способността му ефективно да съчетава икономически, социални и екологични цели, се приема, че биологичното производство е ясно разпознато по отношение на обхвата, ефективността и приноса му към модела на устойчиво потребление.

Статията „Create a new type of meat pate for preschool and school-age children. The Journal of Almaty Technological University“ . 2020 (3): 39-44. (In Russ.) <https://doi.org/10.48184/2304-568X-2020-3-39-44> е посветена на изследването на продукти с добавка на месо с функционални свойства за деца в предучилищна и училищна възраст. Проведени са изследвания, отчитащи комбинативността на състава на съставките при създаването на качествени месни продукти.

Статията "Institutional incentives and economic aspects of industrial relationships in the Italian agricultural sector", African Journal of Agricultural Marketing ISSN 2375-1061 Vol. 6 (7), pp. 001-015, July, 2018 има за цел да концептуализира модела на селскостопанската верига за създаване на стойност и да хвърли светлина върху институционалните стимули за организиране на продуктите и доставките в един интегриран и взаимосвързан процес. Анализирани са икономическата ефективност и конкурентоспособността на стратегическите партньорства под формата на организации на производители, асоциации и кооперации.

Статията „Предприемачество, индустриална политика и клъстери в аграрния сектор“, XIV Научно-практическа конференция „Предпоставки и възможности за индустриален растеж в България“, УНСС, катедра „Индустриален бизнес, стр.153-163 разглежда възможните средства и механизми за подкрепа на клъстерните инициативи в аграрния сектор в качеството им на успешен подход за стимулиране на регионалните предимства, равномерно разпределение на стопанската дейност и достъпа до международни пазари.

Докладът "Mapping Cooperative Systems and Sustainable Rural Development Initial Results from the EU Project "Cooperative business and innovative rural development: Synergies between commercial and academic partners" (C-BIRD)" © April 2015 ACADEMIC PUBLISHING, Trakia University ISBN 978-954-338-112-8, available at: <http://c-bird.eu/index.php/resources/publications> има за цел да изясни критичните елементи на институционалната система, механизмите на знанието и политическите инструменти от гледна точка на техните специфични характеристики, ограничения и възможности. Разгледани са четири взаимосвързани компонента като важна част от процеса: участниците в развитието на селските райони и взаимоотношенията, възникващи на институционално и гражданско равнище; факторите на кооперативната и бизнес средата и специфичните ограничения; благоприятната институционална подкрепа (включително местните власти, подкрепата на общността); източниците за положителна промяна и икономическите, социалните и екологичните тенденции.

Докладът "Narratives, Evidence, Case Studies of Existing or Developing Practices for Agri- Entrepreneurship in HE", Academic Publishing - Trakia University, ISBN: 978-954-338-168-5, 2020 разглежда предприемачески устрем като ключов елемент в процеса на насърчаване на икономическото развитие на селските/регионалните райони, генериране на капацитет, укрепване на социалния капитал и стимулиране на проактивното мислене.

Докладът „Renewable energy teaching approaches, methods, and techniques, HED-RES-EU METHODOLOGY“, Academic Publishing TrU, ISBN: 978-954-338-203-3, 2022 представя оригинален опит и информация за тенденциите в развитието на бизнеса и пазара на труда, необходимите компетенции и знания, както и наличните образователни и изследователски програми

Работата „State of art HED-RES-EU, Academic Publishing TrU, ISBN: 978-954-338-213-2, 2022 синтезира и анализира текущото състояние и процеси в образователната система и нивото на подготовка в областта на възобновяемите енергийни източници, зелената енергия и свързаните сектори. Материалът включва текущи тенденции в образователната система, обучителни модели и споделяне на добри практики, обзор на ситуацията на пазара на труда (заетост, образование и обучение).

Статията DIGI-Key Training Needs Analysis, ISBN: 978-954-338-211-8 (pdf), ISBN: 978-954-338-212-5 (CD), 2022 представя разработена иновативна и конкурентна учебна програма, съответстваща на съвременната дигитална информационна грамотност, и и курс за електронно обучение на студентите от университета

Статията „Анализ и профил на състоянието и потенциала за регионална биоикономика“, Академично издателство, Тракийски университет, ISBN 978-954-338-164-7, 2020, разглежда състоянието на регионалната биоикономика в контекста на предизвикателствата, свързани с продоволствена сигурност, опазването на биологичното разнообразие, климатичните промени и необходимостта от адаптиране към тях.

Глава XII „Предпоставки, възможности и сценарии за структурни промени на земеделските стопанства и инфраструктура намрежова основа“, <https://plus.cobiss.net/cobiss/bg/bg/bib/53768456#full> от сборник „Устойчиви мултифункционални селски райони: преосмисляне на моделите и системите на земеделието при нараснали изисквания и ограничени ресурси“ третира възможностите за развитие на селските райони , като част от реструктурирането на икономиката и нов модел за развитие на аграрния сектор.

3. Конкретна значимост на приносите за науката и практиката

Прегледът на представените за конкурса трудове на доц д-р Дарина Заимова доказва, че те отговарят на научните стандарти.

На основата на получените резултати кандидатът е формулирал пет основни приноса, всеки от които, аргументиран , а именно :

1. Социална икономика и социално предприемачество

- с основен принос към утвърждаването и развитието на научната област „социална икономика“ и „социално предприемачество“, интегрирането ѝ в научноизследователския процес на други научни области и въвеждането ѝ като учебна дисциплина.

2. Кооперативи и кооперативен бизнес модел

- с основен принос – формулиране и прилагане на интегриран подход при анализ и оценка на кооперативните организации и тяхното развитие

3. Устойчиво развитие, биоикономика, кръгова икономика

- с основен принос - анализ на дългосрочни трансформации и промени в социално- икономически системи, селското стопанство, добива на природни ресурси, ефективно използване на възобновяемите енергийни източници, модели на производство и потребление. Анализ на теоретични модели, които променят разбирането за същността и проблемите на устойчивостта.

4. Екологично предприемачество и бизнес практики

- с основен принос – изследване на възможностите за модифициране на производствените системи, за диверсифициране на производствени типове и източниците на допълнителни инвестиции.

5. Дигитализация и нови технологии

- с основен принос - интегриране на възможностите на дигиталните иновации в целеви сектори посредством адаптиране/ профилиране на необходимия социален капитал/ човешки ресурс към новите технологии.

От посочените приноси приемам като основни теоритични :

- Социална икономика и социално предприемачество

- Устойчиво развитие, биоикономика, кръгова икономика

Като и кооперативи и кооперативен бизнес модел и екологично предприемачество и бизнес практики, могат да се инкорпорират в първото основно направление.

- Дигитализация и нови технологии е по- скоро практико- приложен принос, отчитайки факта, че това е основен общностен приоритет и хоризонтална политика.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси

Имам следните бележки и препоръки. Първата бележка е свързана с начина на представяне на материалите за конкурса

Независимо, че документите са организирани много добре и създават впечатление за внимателна подготовка, липсва протокол за уреждане на представените съавторски работи и предполагам , че това е предварително договорено и съответно отразено в таблицата.

Втората бележка касае по- скоро доста широката палтра от научни търсения , (част от тях извън социалната иновация и социалното предприемачество), която създава впечатление за доза мигриращ научен фокус. Би било добре да се изведе приоритетно сферата на експертиза на кандидата, която без съмнение тя има и там да се концентрират основно усилията му. Това разбира се не пречи да има адитивни съпътстващи научни търсения.

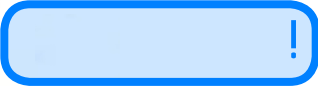
5. Заключение

Независимо от направените бележки и препоръки , представените публикации на кандидата доказват несъмнено качеството на работата му неговата научна експертиза. Кандидатът демонстрира много добро познаване на теоретичните и практически проблеми и коректност при позоваването на използваните публикации.

С представените в конкурса трудове и с преподавателската си дейност доц. д-р Дарина Заимова демонстрира качествата на отговорен изследовател и преподавател.

Всичко това ми дава основание да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на доц. д-р Дарина Заимова академичната длъжност „професор ” по професионално направление 3.8. Икономика и управление (Икономика и бизнес предприемачество) в Тракийски университет – гр. Стара Загора.

1.11.2023 г.
София

Рецензент:
Проф. д-р Албена Вуцова